

Repareren of rentenieren

Een gecombineerd juli/augustusnummer van het maandschrift voor bijenteelt (het voormalige 'Groentje') verscheen in 1955 voor de eerste maal. De reden? Oplopende kosten bij teruglopend ledental. Daaraan vooraf ging 1940 met een eenmalige combinatie van het juni/julinummer. Van de toenmalige nood is nu een deugd gemaakt. De stoom is van de ketel en vakanties staan centraal. Het ademt de sfeer van 'rustig aan' en 'het bijenseizoen is gelopen'. Niets is minder waar. Blijft allereerst de vraag wat je na terugkeer van vakantie aantreft. Volken met een goed broedpatroon en gevulde honingkamer(s)?, ik wens het u toe. Maar ook de aflegger met oude moeder die alsnog is gaan zwermen, of een jonge koningin die verloren is gegaan met bultbroed als resultaat, horen tot de mogelijkheden. Laten we het in juli en augustus maar houden op repareren en rentenieren, want bij de meeste volken zal het best wel voor elkaar zijn. Succes allemaal.

204

Varroabestrijding en een reactie

Na de zomermaanden vindt er een tweedeling plaats. Ten eerste is er de groep imkers voor wie geen oogst meer is te verwachten. Zij houden zich bezig met de opbouw van hun volken. Vroegtijdig inwinteren voorafgegaan door kleine porties voer om het volk actief te houden. Uiteraard is het de bedoeling zo veel en zo lang mogelijk broed, dus winterbijen, te krijgen en te houden. Niets is namelijk zo on dankbaar als het inwinteren van een volk met afgetobde bijen. Daarom gaan deze imkers reeds in augustus over tot het bestrijden van de varroamijt. En dat brengt me gelijk bij het artikel van Dick Vunderink over varroabestrijding toen, nu en straks in Bijen van maart jl.. Aan het onderdeel 'toen en nu' valt weinig toe te voegen. Aan het 'straks' kom ik direct toe. Van de vijf stellingen wil ik bij de tweede een vraagteken plaatsen. Er staat: 'Het negatieve effect van chemische bestrijding wordt overdreven. Geïmporteerde honing en was vormen een grotere bron van zorg dan de Nederlandse.' Moeten we hieruit afleiden dat de residuen gif van de burens erger zijn dan hetgeen we zelf in de was opbouwen? Om aan de vraag naar kunstraat te kunnen voldoen zijn we aangewezen op import want de

Nederlandse bedrijfstak bijenteelt, jawel bedrijfstak, is niet zelfvoorzienend. Terecht vormt dat een voortdurende bron van zorg, maar deze zorg lijkt me niet minder ernstig dan het hergebruik van Nederlands was raat als grondstof voor de kunstraatproductie. Bij varroabestrijding 'straks' gaan we wellicht toch weer gebruik maken van mierenzuur, maar op een andere manier. Wat is het geval. In de Verenigde Staten is Apistan het enige toegestane middel om de varroamijt te bestrijden. Na berichten over resistentie van de mijt voor Apistan (nu ook in Florida geconstateerd) is onder de Amerikaanse imkers onrust ontstaan. Ze dringen er bij hun overheid op aan om mierenzuur als bestrijdingsmiddel te legaliseren. Mierenzuur in vloeibare vorm toegediend is bij onoordeelkundig gebruik gevaarlijk, het leidt vaak tot verkeerde toepassing en het verdampst bovendien snel. Om al deze bezwaren het hoofd te bieden is er door onderzoekers van de faculteit Landbouw (USDA) een gelei ontwikkeld bestaande uit mierenzuur en een bindende substantie. De gelei is verpakt in plastic zakjes en wordt bij gebruik op de broedramen gelegd. Door een aantal kerven in het plastic te geven kan het verdampende mierenzuur zijn werk doen, waarbij de imker niet in contact komt met het mierenzuur. Tijdens veldproeven werden tot 84% van de mijten gedood. In december 1997 is patent aangevraagd. Toen ik bovenstaande met een bevriend imker besprak, maakte hij de zeer logische opmerking dat op deze manier wellicht ook andere werkzame natuurlijke grondstoffen in geleivorm kunnen worden verwerkt. De imker krijgt dan de beschikking over een grotere verscheidenheid niet-giftige middelen om de varroamijt te bestrijden, waarbij de kans op resistentie sterk wordt vertraagd.

Najaarsdracht

Terug naar de tweedeling waarover ik in het begin van deze aflevering sprak. Aan de andere zijde bevinden zich de imkers met een najaarsdracht. In de eerste plaats imkers in de verstedelijkte gebieden, waar na overleg met de gemeentelijke plantsoendienst veel *Symphoricarpos* of radijsboompjes zijn aangeplant. Voor hen zit het seizoen er beslist nog niet op. Genoemde struikjes geven overvloedig nectar waarvoor geen uitbundig zonnig weer nodig is. Integendeel, drukkend warm weer met een hoge luchtvochtigheid, waarbij wij onszelf in de weg lopen, vormen

voor deze struikjes de ideale omstandigheden voor een rijke nectargift. Zelfs motregen staat dat niet in de weg. Je staat er niet altijd bij stil maar wat zien we hier weer een verfijnde afstemming tussen de bloei-periode van de plant en de noodzakelijke weersomstandigheden. Kenmerkend voor het najaar is een hogere luchtvochtigheid door afkoeling in de langer wordende nachten. De bijenvlucht is vooral intensief in de ochtend en namiddag (dus de momenten met de hoogste luchtvochtigheid). De hoofdbloei valt van begin augustus tot ver in september. Omdat de bijen in het najaar geleidelijk de trosvorm aannemen werken we in deze tijd van het jaar met een lage honingkamer. En daarmee is beslist nog een leuke hoeveelheid honing te winnen. De smaak van deze amberkleurige honing is zachtzuur. Wordt er ook bladhoning verzameld dan is de kleur donkerbruin tot zwart. Voor stuifmeel moeten de bijen in een andere richting zoeken. Nog nooit heb ik een bij met stuifmeel op de *Symphoricarpos* kunnen ontdekken. In verband met het inwinteren haalde ik de honingkamers rond 5 september van de volken. Net als bij de heideimkers volgde ik de strategie van de krappe behuizing. Bij aanvang dracht de onderbak met minstens acht raten broed en de zijraten vol voer. Wilt u net als de heideimkers raathoning winnen hang dan in het midden van de honingkamer een uitgebouwde raat en ook aan de twee zijanten. De rest van de honingkamer opvullen met raampjes met een strip kunstraat van een 1/2 cm als starter. Als alles meezit dan worden de raampjes prachtig volgebouwd en -gedragen met honing. Voor Terschelling voldeed in 1997 het weer aan alle voorwaarden om de heidedracht tot een succes te maken. Veel regen in de voorzomer en droog warm weer tijdens de bloei. De oogst was best met van vier volken 200 prachtige stukken brokhoning en daarnaast nog flink wat heideslengerhoning. Voor deze ex-polderimker was het een feest. Even dreigde het nog op een drama(tje) uit te lopen toen ik halverwege de dracht de eerste raampjes schitterend verzegelde raathoning verwijderde om in ons museum aan de bezoekers te laten zien. Ik zat in tijdnood en gunde me geen tijd om de bijenveger te pakken. Er zaten nog een paar bijen op de raat, maar die zou ik er in de tuin wel even vanaf slaan. Na de eerste tik lag het grootste deel van de nog warme raat in het stof. Pas toen de tweede raat ook voor mijn voeten lag drong het tot me door dat van ongedrade raampjes de bijen op een andere manier van de raten moeten worden verwijderd. Heel pijnlijk allemaal voor de imker, maar de bijen hadden een feestmaal. Eenmaal polderimker blijft polderimker en... al doende leert men.

Het weer in de zomer

Voor de maanden juli en augustus geldt over de periode 1961-1990 een landelijk gemiddeld aantal uren zonneschijn van respectievelijk 191 en 187 uren, een hoeveelheid neerslag van 70 en 68 mm en een gemiddelde maximumtemperatuur van 20,7 en 21,0°C. Het weer van de afgelopen vijf jaren leest u in onderstaande tabelletjes af.

Juli-maanden

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp (°C)
1993	somber	zeer nat (130)	koel
1994	zeer zonnig (287)	droog (41)	zeer warm
1995	zeer zonnig (272)	vrij droog (25,5)	zeer warm
1996	normaal	droog (42)	normaal
1997	normaal	normaal	normaal

Augustus-maanden

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp (°C)
1993	somber	normaal	koel (19,8)
1994	normaal	normaal	normaal
1995	zeer zonnig (277)	zeer droog (29)	zeer warm
1996	normaal	nat	vrij warm (22,5)
1997	zonnig (248)	droog (45)	zeer warm

Geraadpleegd

United States Department Agriculture (USDA), Formic kills both mites in U.S. Bee Culture, 126(01): 49 (1998)
 Vunderink, D., Varroabestrijding: toen, nu en straks. Bijen 7(3): 80 (1998)
 Eischen, Dr. F., Varroa control problems, American Bee Journal 138(2): 107 (1998)

Bijenbibliotheek

Als aanvulling op het artikel 'Bladeren en bestellen per beeldscherm van Joop Beetsma in Bijen 7(6):167 (1998) hierbij de route om op de homepage van deze bibliotheek te komen:

<http://www.bib.wau.nl>

hierna kiezen voor 'electronic publications'
 hierna kiezen voor 'catalog'.